

**ÜLÉSI JEGYZŐKÖNYVEK.
SITZUNGSBERICHTE.**

A pozsonyi orvostermészettudományi egyesület
1905. dec. hó 14-én tartott közgyűlése.

Jahresversammlung des Vereines für Natur-
und Heilkunde, abgehalten am 14. Dezember 1905.

Elnök Dr. Ort v a y T i v a d a r majd Dr. K a n k a K á r o l y
kir. tan. jegyző Dr. F i s c h e r J a k a b, titkár.

1. Elnök megnyitja az ülést jelentve, hogy a pénztárosi
jelentést ma az időközben állásáról lemondott Ammon Gyula
helyett annak helyettesítésével megbizott Polgár Gyula fogja
felolvasni.

2. Dr. Ort v a y T i v a d a r felolvassa Kornhuber András feletti
emlékbeszédét¹⁾. Az emlékbeszéd mély hatást kelt és a köz-
gyűlés Dr. Ort v a y n a k e m e emlékbeszédeért köszönetet szavaz.

3. Dr. W a g n e r L a j o s olvassa fel Antolik Károly feletti
emlékbeszédét²⁾. Az emlékbeszéd mély hatást kelt és a köz-
gyűlés Dr. W a g n e r n e k e m e emlékbeszédeért köszönetet szavaz.

4. Titkár felolvassa titkári jelentését:

T i s z t e l t k ö z g y ű l é s !

Midőn az 1904. évről szóló jelentésemet tiszteletteljesen
beterjesztem mindenekelőtt megokolni akarom, hogy miért tart-
juk idei közgyűlésünket ilyen későn. Ennek többféle oka van.
Mindenekelőtt az egyesületünket ért súlyos gyász esetek késlel-
tették a közgyűlés megtartását. Bár ezekről majd csak a jövő
évi jelentésemben fogok megemlékezni, de elég lesz csak Dr.
Kornhuber és Antolik haláláról említést tennem, hogy érthetővé

¹⁾ Az emlékbeszédet egész terjedelmében jelen füzetünkben közöljük.

²⁾ Az emlékbeszédet egész terjedelmében jelen füzetünkben közöljük.

válják, miszerint külön emlékbeszédekben óhajtván megemlékezni azon kiváló érdemeikről, melyekkel nevezett elhunyt tagtársaink nevüket egyesületünk életében örök időkre bevésték, a közgyűlést el kellett halasztanunk. De el kellett halasztanunk azért is, mivel azon intézkedések, melyeket a választmány a közgyűlés megbízásából a jubiláris évnek megünneplése céljából foganatosított még nem voltak annyira előkészítve, hogy a közgyűlés elé kész javaslatokkal járulhattunk volna. Miután a választmány a jubiláris közgyűlést nagyobb hatásúvá óhajtotta tenni az erre a célra kiküldött bizottság a következő javaslatokat terjesztette elő:

1. A jubiláris évben egy emlékkönyv adandó ki, mely egyrészt egyesületünk történetét és működését ismertesse másrészt azon haladásról számoljon be, melyet Pozsony városa és annak környéke az utolsó 50 év alatt megtett. Ezen emlékkönyv költségeihez mint örömmel jelentem Pozsony szab. kir. város közönsége 2000 koronával járult, miért is indítványozzuk, hogy ezen nemes adományért köszönetet szavazzunk.

2. Az 50. évforduló alkalmából egy díszgyűlést tartunk, melyre a hatóságokat és mindazon egyesületeket és akadémiákat meghívjuk, melyekkel egyesületünk csereviszonyt folytat.

3. Előkészületek tétettek, hogy egy nagyobb szabású hygieniai kiállítás rendeztessék, melynek nemzetközi jellege is biztosítva van, valamint garanciát kaptunk arra nézve, hogy ezen kiállítás egyesületünket anyagilag megterhelni nem fogja.

4. Úgy a kiállítás sikere mint a jubiláris ünnepségek emelésének czéljából iniciatívánkra a magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlése Pozsony szab. kir. város által meghívottak, mit azok nagy lelkesedéssel el is fogadtak. Minthogy azonban a vándorgyűlések legközelebb csak 1907-ben fognak megtartatni, a választmány javaslatba hozza, hogy a mi jubiláris ünnepségeink is 1907-re halasztassanak, amire már azért is szükségünk van, mivel az emlékmű 1906-ra el nem készülhet.

Áttérve már most a múlt év eseményeire mindenek előtt meg kell emlékezni arról, hogy összesen 6 természet és 8 orvostudományi szakülést tartottunk. A természettudományi szaküléseken előadást tartottak Antolik, Feigler, Krizs,

Dr. Kováts, Klatt és Dr. Schwicker, az orvosi szaküléseken Dr. Fischer Jakab, Dr. Fleischer Dr. Kapper Dr. Kropil, Dr. Lippay, Dr. Kováts Lajos, Dr. Schmid és Dr. Velits. A nevezettek, kiknek közreműködése lehetővé tette, hogy egyesületünk ilyen élénk tudományos életet folytasson, igaz hálánkra számíthatnak. Ugyancsak hálánkat érdemelték ki. Dr. Pantocsek József és Dr. Zahlbuckner Sándor, kik érdekes és eredeti tudományos értekezéseikkel gazdagították közleményeinknek 25. kötetét.

Köszönettel kell megemlékezni még a muzeumok és könyvtárak országos felügyelőségéről, aki révén az idén is muzeumunk 500 korona segélyben részesült.

A tagok létszáma sajnos az idén apadást mutat. Halál által ugyancsak egy és hű tagot veszítettünk Urbauer Malvinát, kinek emlékét kegyelettel őrizzük, de részben elköltözés részben kilépés által 14 tagot veszítettünk, akikkel szemben 8 tagot vettünk fel, úgy hogy a tagok száma 1904 január elsején 176. Nagyon óhajtandó volna, ha buzgóságung által a tagok gyűjtésében nagyobb eredményeket érhetünk el. Itt kell kiemelni azt is, hogy báró Mednyánszky tagtársunk 200 koronával alapító tagunk lett.

Jelentésemnek végére értem. Közleményeink 25. kötete, mely ma hagyta el a sajtót és mindjárt szétosztásra is kerül, az elmúlt esztendőben kifejtett működésünknek hű képét mutatja. Talán nem dicsekedhetünk nagy sikerekkel de a tudománynak nagy épületéhez hacsak egy kis porszemmel is járulunk, már akkor sem működtünk hiába. Kérem jelentésemet tudomásul venni.

A közgyűlés a jelentést tudomásul veszi és az indítványokat elfogadja.

5. Pénztáros helyettes felolvassa pénztárosi jelentését :

Tisztelt közgyűlés!

Van szerencsém az alábbiakban az elmúlt 1904. évről a pénzügyi kimutatást előterjeszteni; e szerint volt :

Január 1-én 1904. évről.

Bevételek	K. f.	Kiadások	K. f.
Rainer alap	1000.—	A szolgák fizetése .	531.80
Egyenleg 1903. évről	697.62	Fűtés és világítás	42.02
I. Tak.-pénztári adomány	200.—	Iroda költség	27.48
Tag díjak	1181.88	Wigand könyvnyomda számlája	518.25
Muzeumi államsegély	500.—	Muzeumi kiadások	627.—
Összesen: 2579.50		Különféle	101.77
		Összesen: 1848.32	
		Egyenleg	731.18
			2579.50

E szerint a folyó évet 731 K. 18 fillérrel kezdjük meg.

Az 1905-ik évi költségvetést illetőleg a következőket van szerencsém a tisztelt közgyűlésnek előterjeszteni :

Bevétel lesz	K. f.	Kiadások lesznek:	K. f.
Rainer alap	1000.—	Szolga díjak	331.80
Egyenleg 1904. évről	731.18	Fűtés és világítás	50.—
Tagdíj	1100.—	Muzeum	500.—
I. Takarékpénztár	200.—	Nyomatványra .	500.—
Kamat	71.01	Egyébb kiadások	200.—
Muzeumi állami segély	500.—	Összesen: 1841.80	
Összesen: 2602.19			
	1841.80		

Marad 760.39 ezen összeggel megkezdjük az 1906-ki évet. —

A jelentés tudomásul szolgál és a pénztárosnak a felmentvényt a közgyűlés megadja.

6. Könyvtáros felolvassa könyvtárosi jelentését.

Tisztelt közgyűlés!

Egy éve múlt el, hogy engem a tisztelt közgyűlés a boldogult Liebleitner János úr lemondása folytán megüresedett könyvtárosi tisztséggel bizott meg. Ezen év leforgása alatt ígéretemhez képest hozzáfogtam gazdag könyvtárunk rendezéséhez, melyet azonban mai napig bevégezni nem voltam képes, egyrészt a könyvek nagy mennyiségénél fogva, másrészt

a rendelkezésemre álló idő rövidsége miatt. A mit azonban megtettem, azt a következőkben vagyok bátor jelteni.

Ami a könyvtár beosztását illeti, az úgy mint eddig tiz szakcsoportra van felosztva, melynek elősorolását későbbre hagyom. Ezen tiz szakcsoport műveinek cédula katalógusát annak idejében Kornhuber és Bäumlér urak készítették, én csak a változásokat és hiányokat pótoltam.

Az összes művekről külön leltárt készítettem, továbbá hozzáfogtam egy betűrendes tárgymutató elkészítéséhez, melynek segítségével egy keresett mű minden nehézség nélkül megtalálható lesz; és végül elláttam a 9 első szakcsoport minden egyes kötetét a megfelelő számmal a szakcsoport feltüntetésével. A 10. szakcsoport könyveit gyorsabb leltározás kedvéért csak ideiglenesen számoztam meg, a jelen év folyamán azonban könyvtárunk rendezésével elkészülök.

Rendezés közben tapasztaltam, hogy egyes művek teljesen vagy csak egyes kötetei hiányoznak; ezekről külön jegyzéket készítettem.

Könyvtárunk a lefolyt évben szép számmal gyarapodott, úgy ajándék mint csere útján.

Hauer Ernő dr. úr	17 művet	19 kötetel
Vetter Pál úr	3	6
és Apponyi Sándor gróf O Nagym.	72	118

ajándékozott könyvtárunknak.

Az összes ajándék 92 mű 144 kötetel.

Ezenkívül könyvtárunk még folyóiratok és egyesületünkkel csereviszonyban álló tudományos intézetek és társulatok kiadványai révén gyarapodott; ezek között volt

Magyarországi	15 társulati	35 kötetel
osztrák	11	28
németországi	32	43
svájci	7	8
olaszországi	4	4
franciaországi	1	1
belga	2	5
németalföldi	2	5
dán	2	2
angolországi	2	6

svéd- és norvégországi	4 társulati	14 kötettel
oros- és finnországi	5	17
északamerikai	7	8
délamerikai	1	2
ázsia (Jávazsiget) 1 »	1 »
Összesen:	96 társulat	179 kötet.

Az összes gyarapodás úgy ajándékozás mint csere útján tehát 323 kötet.

Ezen 323 kötet nyelvre nézve:

magyar	112 kötet	svéd és norvég	14 kötet
német	126	holland, dán	7
angol	15	finn	14
francia	24	tót, lengyel, orosz ...	7 »
olasz	4	összesen: ...	323 kötet

Most eljutottam volna jelentésem legérdekesebb részéhez, mely könyvtárunk állását tünteti fel az egyes szakcsoportok szerint beszámítva a 323 kötetnyi gyarapodást is

Orvos tudomány	748 mű	1463 kötet
Állattan ...	104	166
Növénytan	084	273
Ásvány és földtan	116	154
Vegytan	51	114
Természet- és mennyiségtan	97	128
Földrajz, útleírás, gyógyforrások és fürdők	182	233
Gazdaságtan, erdészet, ipar és kereskedelem	110	228
Vegyesek	318	681
Évkönyvek	738	6849
Kettős példányok száma	—	529
Könyvtárunk jelenlegi állása tehát	2648 mű	10822 kötet

Ezen szám legjobban mutatja, hogy könyvtárunk mily értéket képvisel.

Sajnos, hogy egy év alatt mindössze csak két tag vette könyvtárunkat igénybe.

Midőn tehát jelentésemet megtettem, kérem az igen tisztelt közgyűlést jelentésemet tudomásul venni és azon uraknak, kik könyvtárunkat adományokkal gyarapították és Tauscher Béla dr. úrnak, ki mint minden évben, úgy az idén is több orvosi lapot bocsátott rendelkezésünkre, köszönetet szavazni.

A jelentés tudomásul szolgál és a közgyűlés a könyvtárt gyarapító szives adakozóknak köszönetet szavaz.

7. Múzeumőr felolvassa jelentését:

Igen tisztelt közgyűlés!

Midőn az 1904-iki évről működésemről jelentést teszek, kérem kegyeskedjék a következőket becses tudomásul venni.

A múzeum évről-évre szebb fejlődésnek indul s remélhető, hogy idővel városunk látványosságai közé fog tartozni. Ama fellendülést első sorban a nagytekintetű könyvtárak és múzeumok országos főfelügyelőség buzgó közreműködésének köszönhetjük s azon körülménynek, hogy a folyó évben is 500 korona államsegélyben részesültünk. Ezen összeget a kitűzött célra lelkiismeretesen fel is használtam. Beszereztem 2 drb. magtörőpintyet, 1 drb. komoránt, 1 drb. halászcst, 1 drb. europ. trielt, 1 drb. biborgémet, 1 drb. barna héját, 1 drb. léprigót, 1 drb. kék cinkét, 1 drb. teknyősbékát, 1 drb. alpesi cickányt, 1 drb. pézsma szarvast, 1 drb. ővös állatot, 1 drb. fiatal iram-gímet, 1 drb. mosómedvét, 1 drb. tengelicét, 1 drb. csórszájú állatot, és csere útján a méh biológiáját spiritusban. De nem csak vétel útján, hanem adakozás útján is szaporodott a múzeum. Zitkó Hermina kisasszony borostyánkővet és 6 drb. bogarat ajándékozott, melyet Misdroyben gyűjtött. Ebers Oszkár ajándékozott 1 drb. réti baglyot, Wimmer E. úrnő a fűrészorrú cápa csontormányát, Durvay F. úr 1 drb. összenőtt fiatal malacot 8 lábbal és két farkkal, Haszmann Mária úrnőtől 1 drb. fekete burányt. A gyűjtemény tehát 21 darabbal szaporodott úgy hogy a múzeum jelenleg 31 csoportban 13430 darabbal bir.

Kedves kötelességemnek tartom tehát mindazon nemeslelkű adakozóknak, kik ajándékukkal a gyűjtemény szaporításához hozzájárultak legbensőbb köszönetemet e helyen is nyilvánítani.

Ülési jegyzőkönyvek.

78

A muzeum közlátogatásra nyitva volt május hó 1-t szeptember végéig még pedig minden vasár- és ünnepnap délelőtt 9-12-ig. Ezen idő alatt 2978 személy látogatta muzeumot.

A közgyűlés a jelentést tudomásul veszi és a muzeum nemeslelkű adakozóinak köszönetet szavaz.

8. Elnök indítványára, hogy a pénztárosi állás véglegese betöltessék a közgyűlés Polgár Gyula gyógyszerészt egyhangúlag pénztárosnak választja.

9. Elnök az ülést befejezi.

A természettudományi szakosztály ülési 1905-ben.
Sitzungen der naturwissenschaftlichen Abtheilung im
Jahre 1905.

Első ülés 1905. február 6-án.

Elnök: Antolik Károly. Jegyző h. Dr. Fischer Jakab.

Tárgysorozat:

Az ülés tárgya Deésy Károly ny. tanár előadása ezen a címen „Uj elmélet a gravitációról“. Az előadó definálta az általános nehézkedést s kritikailag tárgyalva az eddig felállított törvényeket, igen ügyesen fejtegette mind a már ismeretes, mind az általa felállított gravitáció elméletét. A tanulságos és vonzó előadás a buzgó hallgatóság részéről nagy tetszésben részesült.

Második és harmadik ülés 1905. február 20. és 21-én

Elnök: Schmidhauer Antal. Jegyző: Szép Rezső.

Tárgy:

Antolik Károly, az állami főreáliskola igazgatója tartotta meg rendkívül érdekes és kiválóan sikerült kísérletekkel illusztrált előadását a sugárzó villamosság találkozásai tünetényeiről. Előadó a villamos kisütésekre vonatkozó kutatások rövid történetét előre bocsátván, arra utalt, hogy az igen gazdag anyagot egy órai előadásban kimeríteni még a főbb vonásokban sem lehet s épen azért inkább csak azon jelenségekre szoritkozik, melyekkel maga is behatóbban foglalkozott. A tárgy fontosságát a kutatások nagy láncolata eléggé indokolja, de a tömérdek munka dacára e tekintetben való tudásunk még igen hézagos és homályos. Az előadó be-

mutatja azután a villamos kisütéseknek mind a szabad levegőben, mind a légritkitott térben előidézett nyomait. A skioptikonnal vetített villámképeknél igyekeznek az egyes jelenségeket megmagyarázni, de kénytelen bevallani, hogy az igen komplikált tüneményeket még senkinek sem sikerült teljesen kideríteni. A legnagyobb bizalommal fordulhatunk amaz eredményekhez, melyek a légritkitott térben érhetőek el; mert itt a váratlan szabályosság segítségünkre van s a törvényszerűség leginkább nyomonozható. De itt is a megfejtendő problémák halmaza oly nagy, hogy a jelenségek megoldásához még sok idő és sok munka kívántatik. Az előadó folytatólag bemutatta az önidított jellenségekből kifolyó eredményeket s végül fejtegette és számos kísérlettel igazolta a sugárzó villamosság jelenségeit, valamint a villamos hullámok találkozási tüneményeit. — A nagyszámú hallgatóság feszült figyelemmel kísérte az előadást és előadót zajosan megéljenezte.

Negyedik ülés 1905. március 6-án.

Elnök: Antolik Károly Jegyző: Szép Rezső.

Tárgy:

Az ülés tárgya Deésy Károly tanár előadása volt a gravitatio okairól. Előadó kijelentette, hogy a tudósok atom-aether forgási, keringési elméletét nem képes sem érteni sem érezni, tehát elő sem adhatja. Annyit lát az egészből, hogy hypothesisekkel bizonyítanak hypothesiseket. Először az anyag tehetetlenségét tárgyalván, e tekintetben véleménye az, hogy a tehetetlenség a test eleven erejének következménye, mely eleven erőt a földdel együtt történő ismert és nem ismert óriási gyors mozgásából meríti. A testek absolut nyugvásában talán létező tehetetlenségről nem szólhat, mivel ilyen a földön előállítani lehetetlen. A gravitatio okát 3 erő együttes működésében látja: 1. az anyag tehetetlensége, 2. a végtelen aethernek más testekbe való tolakodása, óriási nyomása és 3. a testeknek az aether nyomást rövid uton gyorsan visszaverő rugalmassága. A két utóbbi által támadt egyensúlytalan rezgésben a tehetetlenség viszi a testeket le vagy fel, aszerint amint a test a környezetnél sűrűbb vagy ritkább. Előadó fej-

tegetéseit három kísérlettel bizonyította. Két kísérletben mechanikus rezgésszerű gyors ide-oda mozgatóson utaznak a tárgyak az elvnek megfelelőleg. A harmadik kísérletben — mely Antolik Károly igazgató elnök szép gondolata -- egyensúlytalan hangrezgésén szalad egy nehéz karika. A közönség feszült figyelemmel kísérte az előadást és a sikerült kísérleteket, miknek befejezése után az előadót zajosan megéljenezte.

Ötödik ülés 1905. október 16-án

Elnök: Dr. Ortva y Tivadar. Jegyző: Dr. Fischer Jakab.

Tárgy:

Elnök mindenekelőtt meleg szavakban emlékezett meg néhai Antolik Károly főreáliskolai igazgatóról, kinek elhunyt a egyesületnek nagy vesztesége. A legközelebbi közgyűlésen külön emlékezéseddel fogják érdemeit méltatni. Halálával a szakosztályi elnöki állás megüresedvén, a szakosztály titkárának indítványára Polikeit Károly főgym. igazgatót egyhangúlag elnökének megválasztja. Polikeit Károly az irányában megnyilvánuló bizalmat megköszönve, az elnöki széket elfoglalta. Erre Feigler Ferenc ipariskolai igazgató tartotta meg előre hirdetett előadását a parafáról. Előadása előtt bemutatta a múzeumban az idén eszközölt bevásárlásokat névszerint: A törpe szarvast, *Tragulus javanicus*, hazája Kelet-Ázsia; a serteszőrű övöst, *Dasypus villosus*, hazája Dél-Amerika; a tobzoskát, *Manis javornicat*, hazája Sumatra; egy fiatal iram-gémet, *Cervus tarandus*, hazája a sarkvidék; a csövös állatot, *Ornithor chynchus paradoxus*, hazája Új Dél-Wales; a hosszú karu simangot, *Hylobates syndactylus*, hazája Sumatra és végre a malayi medvét, *Ursus malayanus*, melynek hazája szintén Sumatra. Ezen tárgyak bemutatása és rövid leírása után áttért az előadó a tulajdonképeni tárgyára: „A parafadugó jelentőségéről és előállítás módjáról“. Mindenki ismeri és használja a parafadugót, de alig találkozik valaki, ki arra gondolna, hogy annak a jelentéktelen dolognak is megvan a maga története és hogy ezer meg ezer család kenyér keresete fűződik a parafadugó készítéséhez. Rövid szavakkal vázolta az előadó a para-

fadugó anyagának képződését a dugó cserben levő cambiumból és áttért végre a dugó készítésére és különféle felhasználására, az ipari életben. Az előadást a jelenlevők feszült figyelemmel hallgatták és előadót zajosan megéljenzeték. Utána dr. Ortva y Tivadar mutatott be érdekes köszönleleteket, amelyekben még a növény lenyomatok is láthatók és ugyancsak Porte Roseben gyűjtött csigákat, melyeket a múzeumnak szánt. Elnök erre az ülést berekesztette.

Hatodik ülés 1905. október 30-án.

Elnök: Polikeit Károly. Jegyző: Dr. Kováts Ferenc.

Tárgy:

Az ülés tárgya dr. Winterstein Frigyes vegyésznek előadása volt a „a naphtáról (kőolajról) és ennek termékeiről“. Előadó mindenekelőtt a kőolaj vegyi sajátosságairól beszélt és Englers tanár nézetéhez csatlakozott, aki a kőolajt állat és tengeri növénytermékeknek destillációjából eredőnek vallja ami mellett az a körülmény is szól, hogy a kőolajt többnyire oly helyeken találják, hol sótartalom kőzetek vannak. A kőolaj 90 százaléka Amerikából és Oroszországból kerül ki. Hogy a kőolajtermés oly nagy lendületet vehetett, annak oka a fúrás technikájának és a közlekedési viszonyoknak haladásában rejlik. Ma már másfél kilométer mélységbe bírnak fúrógépeinkkel eljutni. Előadó bemutatja a canadai fúrási módszer technikáját, melyet jelenleg leginkább használnak. A nyers kőolaj vagy vascysternákban lesz a raffináló helyekre szállítva, vagy mint az Amerikában dívik, csővezetékben sok száz kilométer távolságra vezetik. A naphta, a nyers kőolaj, eredeti helye szerint úgy vegyi mint physikai tulajdonságaira nézve különböző és csak a laboratoriumokban eszközölt vegyi vizsgálatoknál tűnik ki, mennyi benzint, petroléumot, kenőolajat és paraffint tartalmaz és hogy ezek milyen minőséget mutatnak. A petroléumgyártás tehát tulajdonképen abból áll, hogy a naphtát fent említett alkatrészeire bontják — ami destilatio útjain történik és azután a nyert még tisztátlan petroléumot kénsavval tisztítják. Előadó áttér ezután az egyes alkatrészek jelentőségének taglalására, kiemelve azt, hogy a

benzin az automobiliparnak fellendülése által jelentőségében mennyit nyert, a kenőolajokat pedig tisztaságuk miatt szívesebben használják mint az állati vagy növényi olajokat. Végül a paraffinról emlékezik meg, mely különösen a gyertyakészítésnél játszik oly fontos szerepet. A petroleumtermelés manapság már évi 300 millió métermázsát tesz ki, melynek legnagyobb része Amerikából és Oroszországból, kis része Galiciából és Romániából kerül ki. Hazánkban legujabban Sáros megyében és Horvátországban történtek furások, melyek úgy látszik eredménnyel fognak kecsegtetni. Előadót a hallgatóság feszült figyelemmel hallgatta és élénk érdeklődéssel kísérte sikerült kísérleteit, melyekkel előadását illusztrálta. Elnök előadónak köszönetet szavazott és a hallgatóság zajosan megéljenezte.

Hetedik ülés 1905. november 13-án.

Elnök: Schmidhauer Antal. Jegyző: Szép Resző.

Tárgy: Stark Zsigmond előadása: „Az elektromos áram physiologiai hatásairól“.

Előadó első sorban az elektromosság lényegébe világított be az erre vonatkozó legujabb teoriák ismertetése kapcsán. Aztán rámutatott arra, hogy az elektromosság, melynek legujabb vívmányai az elektrotherapiában máris alkalmazást nyernek, mily fontos segédeszköze lett minden orvosnak, mely nélkül úgyszólván lehetetlen léteznie. És éppen ezért első sorban az orvosnak kötelessége kiküszöbölni a gyakorlati életből mindazt a charlatanizmust és visszaélést, melyet oly sokan az elektrotherapiában a laikus publikum félrevezetésére elkövettek, előadása további részleteiben ismertette az elektromosság hatásait az emberi testre és egyben minden egyes hatást a megfelelő kísérletek alapján magyarázott meg. Beszélt az emberi test elektromos ellenállásáról és hogy miképen viselkedik a test állandó galvánárammal, továbbá szakgatott vagy változó árammal, aztán statikus és végül nagy feszültségű és nagy szaporaságú áramokkal szemben; bemutatta az áramnak a testre gyakorolt mechanikai elektrolitikus, polarizáló, kataphorikus és galvanokaustikai hatásait. Az áramnak tisztán physiologiai hatá-

sait következőkben foglalta össze: elektromotorikus hatások, tisztán ideg-, vagy izomizgató eredménnyel járnak, ezt előidézi a galvanisatio; a faradikus áramok már tetanikus contractiot létesítenek: ezekkel egyszersmind vele járnak elektrotonikus hatások. Az elektrosensorikus hatások abban állanak, hogy az összes érzékszervekben képesek megfelelő érzeteket: hallucinatio-t a fülben, káprázatot a szemben, ízt a szájban, szagérzetet az orrban és izgató hatást a bőr érző idegeiben létrehozni. Végül ismertette még az elektrovasomotorikus és sekretorikus hatásokat is. Előadót a nagyszámú közönség feszült figyelemmel hallgatta meg és végül zajosan megéljenezte.

N y o l c a d i k ü l é s 1 9 0 5 . n o v e m b e r 2 8 - á n .

Elnök: P o l i k e i t K á r o l y . J e g y z ő : D r . K o v á t s F e r e n c .

T á r g y :

S t a r k Z s i g m o n d gépész-mérnök „az elektromosság fiziologiai hatásairól“ tartotta folytatólagos előadását. Az előadó mindenekelőtt röviden egybefoglalta a mult előadásban elmondottakat és bemutatta kísérleti uton a galvanikus, faradikus és franklinikus áram fizikai, chemiai és physiologiai hatásait. Majd előadta az elektrotherapia történetét, s azon okokat, melyek miatt e megbecsülhetetlen gyógymód, még a közel multban is diskreditáltatott. Azon reményét fejezte ki, hogy az elektrotherapia a praktikus és komoly orvos kezeiben, egyesítve a tudományos elektrotechnikai alappal, újra eléri azon magasságot a gyógymódban, melyet csakugyan meg is érdemel. S t a r k mérnök azutan felvilágosítást nyújtott a fény fizikai chemiai és physiologiai hatásáról; beszélt ezek gyógyhatásáról, valamint a Fin sen-therapiáról és az ivlámpák és izzólámpák által nyert fény hatásairól, mely utóbbi fényfürdők céljaira szolgál. Végre részletesen elmagyarázta S t a r k mérnök a Röntgen- és radium-sugarak physikai és physiologiai hatásait, melyekről a hallgatóságának igen érdekes fénykép-felvételeket mutatott be. Egyszersmind ismertette azokat a kétségeket, melyek a radium által kibocsátott radioactiv sugarakkal kapcsolatban támadtak és a melyek látszólag ellentmondásban vannak az energia megmaradásának az elvével és az aetherrezgés teoriájával. Előadása

végén Stark mérnök abbeli hitét hangsúlyozta, hogy az elektrotechnika modern vívmányaival az elektrotherapia szolgáltatásban az emberiség gyógyítására magasztos eszközként fog szolgálni a jövőben. A hallgatóság az előadást élénk tetszéssel fogadta.

Az orvosi szakosztály ülései 1905-ben.

Sitzungen der ärztlichen Abtheilung im Jahre 1905.

Első ülés 1905. február hó 1-én.

Elnök: Dr. Velits Dezső Jegyző: Dr. Limbacher Rezső.

A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása s hitelesítése után elnök jelenti, hogy Dr. Kovács Jónás városunkból távoznán a jegyzői állás betöltése válik szükségessé. Többek indítványára Dr. Limbacher Rezső egyhangulag a jegyzői teendők végzésével megbízott. Ennek kapcsán Dr. Kovács Jónás ezredorvos úrnak sok évi buzgó munkásságáért jegyzőkönyvileg köszönetet szavaz a szakosztály, egyuttal elhatározza, hogy ezt jegyzőkönyvi kivonat alakjában tudomására hozza.

Dr. Lippay Sándor bemutat egy körülbelül 5 cm. hosszú palavessző darabot, melyet egy 3 éves fiúnak bal orbitájából sikerrel eltávolított. A fiu gyógyult.

Azután három eset kapcsán előadást tart az üvegtesti homályosodásokról. Az üvegtest physiologikus szerkezetének ismertetése után főleg azon körülményeket vázolja, melyek az üvegtestben homályokat okoznak s ezek közt kiemeli a környezeti lobokat, melyeknek terméke, az izzadmány az az üvegtest gerendezetébe beivódván, annak átlátszóságát felfüggeszti.

Ezen homályok akárhol legyenek s akárminő alakban forduljanak elő tükör segítségével mindig fellelhetők, míg a physiologikus hiba gyanánt szereplő u. n. „mouches volantes“-tok tükörrel nem észlelhetők.

Az üvegtesti homályok felismerése 2-féleképen történik. Először egyszerű rávilágítással tükörrel, másodsor úgy, hogy a tükör mögé 20 dioptriás nagyító lencsét helyezünk. Míg

azonban az előbbi eljárással csak durva elváltozásokat vehetünk észre, addig a másikkal, melyet különösen Hirschberg berlini szemész ajánl, a legfinomabb üvegtesti homályokat is észrevehetjük, sőt megfelelő gyengébb lencsék alkalmazásával az egész szem belsejét tökéletesen át lehet világítani. Ezután ezt az eljárást 3 betegén gyakorlatilag is bemutatja. Az egyiknél retinitis, a másiknál chorioiditis, a harmadiknál iridocyklitis okozza a meglehetősen egyforma elváltozásokat az üvegtestben.

Dr. Velits Dezső két méhet mutat be, melyek közül az egyiket *exquisit portio*-, a másikat *cervicalis carcinoma* miatt exstirpált. Míg az elsőnél a prognosis kedvező, addig a másiknál, hol a folyamat már a parametriumokat is infiltrálja, infaust. Sajnálattal constatálja, hogy ő Pozsonyban még nem számolhat be oly kedvező gyógyulási percentről, mint a németek, de ennek egyedüli, ismert oka, hogy a betegek elkésve keresnek segítséget.

Második ülés 1905. február hó 22-én.

Elnök: dr. Pávai Vajna Gábor, kir. tanácsos. Jegyző:

Dr. Hardtmuth Károly.

Napirend előtt:

felszólal az elnök, Szomorú kötelességet teljesít, midőn megemlékszik dr. Fleischer Emil f. hó elején történt gyászos elhunytáról, akit a halál fiatal korában, váratlanul ragadott ki sorainkból. Szép szavakban méltatja ez ifju kiváló jellembeli tulajdonságait, minden szép és jóért buzgón lángoló szívét, nemes és sikeres törekvéseit az orvosi tudományok terén és példás családi életét, mely szép tulajdonságok vele együtt mindenkorra sírba szálltak. Midőn e felett való mély sajnálkozásának és igaz részvétének kifejezést ad, indítványozza, hogy e kiváló, fiatal kar és tagtárs emlékét az egyesület jegyzőkönyvileg örökítse meg és hogy a boldogult özvegyének és Dr. Kováts Györgynek, mint az elhunyt apósának az egyesület jegyzőkönyvi kivonat alakjában fejezze ki mély részvétét. (Helyesléssel elfogadjatik). Ugyancsak ezen halálesettel kapcsolatosan jelenti Dr. Velits elnök, hogy az egyesület nevében koszorút helyeztett el Dr. Fleischer sírjára.

Dr. Fischer Jakab az egyesület tudtára adja, hogy dr. Komáromi Sándor, karlsbadi fürdőorvos a jövő héten (1905. márc. 1.) felolvasást óhajtana tartani a „Karlsbadi gyógyforrásokról és ivóvízkúrákról“, ami örömmel elfogadtatik.

T á r g y s o r o z a t.

1. dr. Dobrovits Mátvás egy veleszületett, ritkábban előforduló bőrelváltozást: egy kiterjedt naevus lipomatoidest mutat be. Az illető nőbeteg 21 éves, törpe növésű, de nem cretin. A nyak felületén kiindulva, oroslánysörény módjára, mintegy 3 szoros gallér allakjában, redőkben lóg le bőr a bal vállra és lapoczkára, elül pedig a bal emlőre. A test egyéb bőrrészeiben és láthatók kisebb, halikraszerű daganatok, melyekben határozottan molluscoid-sejtek vannak, miért is ezt a bőrelváltozást: naevus mollusciformisnak is nevezik. A daganat a bőralatti kötőszövettel nincs összenőve, hanem szabadon mozgatható, miért is előadó a therapiájára vonatkozólag egyes bőrrészletek operatív eltávolítása mellett foglal állást, mely eljárástól egyedül várható némi eredmény.

2. dr. Dobrovits egy leletről kíván az egyesületnek beszámolni. Körülbelül 6 hét előtt egy vidéki, parasztszszony vétetett fel az osztályára egy hatalmas „méhkörüli izzadmánnyal“, mely a hüvely hátsó falát kitolta, az uterus a hólyaggal együtt a facsonton kívül volt. Az illető nő nagyfokú vizeleti panaszok és igen heves fájdalmak miatt vétetett fel. Operatív eljárásnak nem lévén semmi indikációja, nyugalom mellet felszívódó kezelés lett foganatosítva ichthyoltamponok és ichthyolkonócs a hasra. Háromheti kezelés után a hólyagviszonyai javulnak, vizeletét már tudja tartani, jobban van. Egy napon azonban rendkívül nagyfokú vizeleti inger lepi meg a nőt és egyúttal a húgycsőben megjelenik egy kőtapintatú tárgy, mely pean-nal ki lett húzva. A kihúzott tárgy egy letört 5—6 cm. hosszú catheder-darab volt, teljesen incrustálva. Dr. Velits Dezső az eset kiegészítéseképen felhossa, hogy fenti nőbeteg a pozsonyi bábaképezdében is megfordult, ahol „Exsudatum septorectovaginálet“ diagnostizáltak nála. Panaszkodott ugyan, hogy odahaza katheterezték, de hólyagpanaszai ez időben nem voltak és minthogy az exsudatum elgenyedésétől nem

kellett tartani, az esetet hosszas lefolyása és helyszűke miatt visszaküldték az állami kórházba, míg Dr. Dobrovits a cystitis javultával az exsudatum miatt küldte volt az illetőt a bábaképezdébe.

3. dr. Kováts Lajos, egy elmebeteg nőnél fejlődési rendellenességet kíván bemutatni. A 19 éves napszámos leány ködös, derengő állapotban, megzavart öntudat mellett vétetett fel az elmebetegek osztályára, mely epileptikus betegeknél oly gyakran előforduló, oly súlyos és egyuttal jellemző állapot. Tudjuk, hogy ily nehéz öntudatzavar epileptikusoknál majd csak napokig, de néha hetekig és hónapokig is eltart. A beteg kórjának ezen szakára csak homályosan emlékszik, az állapot mintegy az álom szerepét viszi, ezek az idők kiesnek az emlékezetéből és majd rohammal kapcsolatban vagy önállóan a roham helyett lépnek fel. Kivált az utóbbiak rendkívül súlyosak. Felvétele után következő napra a beteg öntudata kissé magához tért. E betegség nála $\frac{1}{2}$ év óta tart, eleinte gyomortünetekkel kezdődött, golyó szállt a torkára, szédülése és fejfájása volt, majd görcsös állapot: epileptikus rohamok fejlődtek ki nála.

A kórelőzményeket kutatva, érdekes adattal találkozunk a beteg édes atyjának életében, aki delirium tremensben szenvedett és itt meglátjuk egyszersmind az oki összefüggést, amennyiben súlyos delirium tremens súlyos epilepsiával jár gyakran, az alkoholismus mintegy kiváltja az epileptikus állapotot.

Előadó felemlíti még a pathologikus részegséget, mely gyakran súlyos kihágásokhoz és bűntényekhez vezet az illetőket. Felhossa még az időszakos iszákosságot.

Jelen esetben tehát vagy 1) atyja volt részeg ember és ebből átöröklődött a baj vagy 2) apja epileptikus volt és így öröklődött át a betegség a leányra is.

Ugyancsak ennél az elmekóros leánynál egy érdekes fejlődési rendellenesség is van jelen.

Általában a fejlődési rendellenességek vagy 1) belsők vagy 2) külsők. Sokszor már a petében van meg az oka, annak structurája kóros. Ilyenek a végtagok újjainak a megszaporodása az idegrendszerbeli kóros elváltozások, a farkastorok. A külső

abnormitások létrejönnek: a méh nyomása folytán a magzatra (lúdtalp, lóláb), az embryo megrázkódtatása folytán a peteburkok és az amnion nyomásától, az amnion szűk volta, vérzések a decíduában. Az amnion lobos kötegei egyes testrészeket strangulálnak, mint jelen esetben az amnion a jobb kart strangulálta. A rudimentär, 5 újjas kéz, alkar teljes hiánya mellett a felkar csontjához van direkt odanöve.

Harmadik ülés 1905. március 8-án.

Elnök: Dr. Velits Dezső Jegyző Dr. Limbacher Rezső.

A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása s hitelesítése után Dr. Komáromi Sándor, karlsbadi fürdőorvos. »A karlsbadi kuráról gyomor s bélbetegségeknel« felolvasást tart, a melyben érdekes történelmi visszapillantás után behatóan ismerteti a karlsbadi víz hatását és indikációit, különösen hangsúlyozza, hogy a gyógyeredmény e gyógymódnál is nagyrészt a szigorú individuálizálásban rejlik.

Elnök az előadásért köszönetet mondva az ülést bezárja.

Negyedik ülés 1905. március 22-én.

Elnök: Dr. Pávai-Vajna Gábor, kir. tan. Jegyző: Dr. Hardtmuth Károly.

A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után elnök jelenti, hogy a f. hó 17-én Dr. Schmid Hugó főorvos és tagtárs jubileumi bankettje alkalmával elnök kedves kötelességének tartotta, hogy érdemdús és mindnyájunk által mélyen tisztelt tagtársunkat hivatalosan az Orvos-Egyesület nevében felköszöntse és kéri erre vonatkozólag a szakosztály utólagos jóváhagyását. (Ált. éljenzés).

A mai alkalommal pótlólag indítványozza, hogy az orvosi rend, egyletünk is a tudomány érdekében mindig oly lelkes önfeláldozással és sikerrel működő tagtársnak egyletünk jegyzőkönyvi kivonat alakjában fejezze ki legmélyebb elismerését, ragaszkodását és köszönetét.

Általános helyesléssel elfogadtatik és a jegyző meg lett bízva a jegyzőkönyvi kivonat megszerkesztésével.

N a p i r e n d.

1. Dr. Aich Nándor, idősebb nőbeteget mutat be, kinél régebbi idő óta egy körülbelül tyúktojás nagyságú polypus van jelen a torok-garatürben, azonkívül számos apróbb polypus az orrjáratokban. Felemlíti, hogy az ilyen polypusok az ikcsont csonthártya felületéről szoktak kiindulni, elig gyakoriak, de ritkán érnek el ekkora kiterjedést. A betegnek erősebb köhögtetésénél a polypus in toto a nyelv felett a szájüreget részben kitöltve jelenik meg. Előadó a polypus operatív eltávolítás mellett fogad állást, annál is inkább, mivel a gyakori vongálás folytán a daganat különben elég vastag és széles alapú kocsányáról mégis leválhatnak és fulladási tüneteket idézhetne elő.

2. Zuzák Hugó cs. és kir. ezredorvos, mint vendég megtartja bejelentett előadását »Az elmebeteg ügykezeléséről a hadsereg körében.«

Ismerteti a nagyszombati katonai tébolyda 1904. évi forgalma alapján az egyes kóralakok százaléka arányát, ugymint nyelv, nemzetiség és vallás szerint. A kórházban divó therapeutikus eszközöket, hygienikus berendezéseket, a gyógyítás terén uralkodó alapelveket az ápolást teljesítő közegek magatartását illető katonai előírásokat és szigorú rendeleteket az eredményeket. Különösen kikel a sokhelyütt még gyakorlati alkalmazásban lévő úgy az izoláló szobák és elkülönítő cellák rendszere ellen, melyek helyett a prolonhált langyos fürdők kiterjedt alakban való alkalmazását javasolja. A gyógy szeres kezelést (hypnoticumok) alkalmazásában csak igen kivételes esetekben és kismennyiségű adagokban tartja néha elkerülhetetlennek.

Dr. Fischer Jakab örömmel és élvezettel hallotta az előadó úr előadását és gratulál a hadseregnek, hogy a katonai elmekórosok ügye ily modern irányelvektől vezetett és oly igazán humánus eszmék mellett, lelkiismeretes és szakavatott kezekbe van letéve.

Párhuzamot vonva a nagyszombati katonai tébolyda és a pozsonyi áll. kórház elmeorvosi osztálya között, a vezérlő irányelvek szempontjától therapeutikus téren onnan magyarázható a fő eltérés, hogy állami intézetekben távolról sincs meg

a kellő számú ápolószemélyzet, a létszám és forgalom pedig sokkal nagyobb itt, mint ott, az anyag mineműsége kór alakok, társadalmi állás kor stb. szempontjából is természetesen egészen más.

A jelenlegi viszonyok szerint tehát sem az izoláló szobák rendszere, sem a gyógyszerek alkalmazása az intézetben teljesen ki nem zárható.

Ötödik ülés 1905. október 18-án.

Elnök: Dr. Pávai-Vajna Gábor, kir. tan. Jegyző: Dr. Har dtm u th Károly.

Elnök örömmel üdvözli a szép számban megjelent tagtársakat, egyuttal arra kéri azokat, hogy mennél gyakrabban látogassanak el az orvosi ülésekre és hogy előadásokkal, betegbemutatókkal emeljék az egyesület szellemi színvonalát.

Vendégekül megjelentek: Dr. Hottinger és Dr. Vác z orvos urak. Elnök fájdalmas szavakban emlékszik meg Dr. Stromszky Armin, mindnyájunk által igen tisztelt és szeretett tagtársunk elhunytáról. Indítványozza, hogy 1) az elhunyt özvegyének jegyzőkönyvi kivonat alakjában fejezzük ki részvétünket; 2) testületileg jelenjünk meg leendő temetésén; 3) Koszorút helyezzen az egylet az ő sirjára.

Dr. Dobrovits Mátyás, mint az elhunytnek közeli barátja engedelmet kér, hogy Dr. Stromszky sírjánál néhány búcsúztató szót mondhasson. Valamennyi indítvány egyhangulag elfogadatik.

Tárgy s o r o z a t. Dr. Velits Dezső megtartja előre beadott előadását: »15 év tapasztalata 116 ovarialis daganat operálása körül.« A terjedelmes előadás megjelent a »Gynaecologiában«.

Hatodik ülés 1905. november 1-én.

Elnök: Dr. Velits Dezső. Jegyző: Dr. Limbacher Rezső.

A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása s hitelesítése után Dr. Fischer Jakab egyleti titkár felkéri a jegyzőket, hogy sürgessék meg a felolvasokat, illetve előadókat, miszerint autoreferatumaikat pontosan szolgáltatassák át.

Dr. Kovács Lajos vetített fényképekkel illusztrált előadást tart a „dementia praecox“-ról.

Hozzászól Dr. Fischer Jakab, aki megjegyzi, hogy a dementia praecox nem más, mint a mit régebben dementia acquisitának neveztünk. Tudtuk azt, hogy a gyógyíthatatlan elmekórformáknak mindegyike előbb-utóbb dementiába megy át, csakhogy Kraepelin volt az, aki éles megfigyelései révén rájött arra, hogy különösen a vesaniánál s melanchoiánál lép fel felette korán a teljes elbutulás. Kutatva ezt a tényt oly tünetekre bukkant, melyek a dementia praecox gyors bekövetkezésére tipikusak lévén, annak korai diagnosisát lehetőségessé teszik. Egyébként e kérdés Kraepelin részéről még további kutatás tárgyát képezi.

Dr. Mergl egy acut kérdésben hívja fel a kartársak figyelmét. A „Zeitschrift für angewandte Mikroskopie“-ban ugyanis Marpmann egy új serumot ismertet, melynek azért jósol a Marmorek s Moserénél szebb jövőt, mert készítője úgy látszik helyesebb alapon indul ki, mint utóbbiak, a kik a streptococust tartván a scarlatina kórokozójának, ennek serumát használták. Marpmann ugyanis ismerve azon általánosan tudott tényt, hogy a scarlatina fertőző anyaga különösen a hámlási időszak alatt virulens, egy a beteg véréből, hámjából s vizeletéből összetett anyaggal fertőzte a kísérleti állatokat. Ezen virust aztán hidrogen-superoxiddal fokozatosan gyengítve lassan immunussá tette a scarlatinával szemben kísérleti állatjait. Az ilyképen immunisált állatok véréből készült antitoxinnal végzett kísérletei oly biztatók, hogy előadó is próbát tett ezen új serummal s eddigi tapasztalatai arra buzdították, hogy a kartársakat is felkéri hasonló kísérletek végzésére.

Ezt annál is inkább tehetik, mert a serumnak eddig semmi-nemű káros mellékhatását nem tapasztalta.

Több tárgy nem lévén elnök az ülést bezárja.

Hetedik ülés 1905. november 29-én.

Elnök: Dr. Pá v a y - V a j n a Gábor, kir. tanácsos. Jegyző: Dr. L i m b a c h e r Rezső.

A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása s hitelesítése után 1) Dr. König dévény-ujfalusi orvos felolvasást tart „A lépfene septicus és két helyi elváltozást mutató eset“ címén.

Előadó a három eset leírása előtt a septicus bántalmak történetéről, korokozatairól és gyógykezelésről tart egy rövid áttekintést, Haller munkájától kezdve, mely 1765 től datálódik a legújabb korig, különösen a bacteriologiai vizsgálatra fektetvén főszólyt, melyre az impulsust Virchow és Semelweis adta. Kiemelve Pasteur és Liebig tudományos vitáit az erjedés tana körül, majd Koch Robertnek munkálkodását a pathogen mikro-organismusok tenyésztése és festése körül Ismerteti a septicus bántalmakat előidéző coccusoknak és bacillusoknak válfajait. Majd lendületes szavakkal felhívja a collegák figyelmét a múlt évben megjelent Dr. Lenharz eppendorfi kórházi igazgató munkájára a „septicus bántalmakról“. A gyógykezelést illetőleg a már ismert gyógymódokról az újabb serum terapiáról és különösen Dr. Lenharz saját serumával, melyet ember-savóból készített nyujt kimerítő tájékoztatást.

A fentti dolgok ismertetése után a saját praxisában előforduló három lépfénés esetére tér át. Előrebocsátva a földmives nép indolens voltát a valóban veszedelmes baj iránt, leírja az első esetet. L. L. 39 éves nős izr. korcsmáros, lépfénés állat husát vágta ki, mely munkaközben, bal kéz hüvelykujját megsértette, ötödnapra hívják előadót, ki az anamnezis útbaigazítása szerint acut gyomorhurutot constatált, megjegyzendő, hogy az illető azért nem vezette az orvost a helyes nyomra, mert félt a feljelentéstől, lévén az orvos ott helyben vágóbiztos. Az első látogatása után, negyednapra az illető soporozus állapotban volt, bal honalja alatt, egy tyuktojásnyi bubo, az egész bal mellfélen oedematosus phleymonosus lob, petechiák, meningealis tünetetek a bal hüvelyk ujján egy mogyoronyi pustula maligna Exitus laetalis.

II-ik eset. L. S. 54 éves nős r. k. parasztgazdánál, 3 drb. állat elhullott lépfénében, két darabot elásott a harmadik bőrét lenyuzta és munka közben bal arc felét felkaparta. A jelzett arcfél hirtelen pöffedése a kapart helyen, az előadó scarificalta és Bécsbe küldte, honnét azt az értesítést kapta, hogy a bacteriologiai vizsgálat positiv adatot tüntetett fel lépfénére. A beteg részlet és a mirigyek kiosztása után, gyógyultani el lett bocsájtva. Odahaza munkához látott és tenyérynai sarjszövetvel borított nyaki részén, a vena facialis communis több helyen

megszakadt, melyet dupla selyemmel felül és alul körülbelül 4 centiméternyi közben alákötött és minekután a vérzés megszűnni nem akarván a felső és alsó kötvéget egy csomóba gomozta. Gyógyulás rövidesen beállott.

II-ik eset. P. A. 34 éves nős földmives a bal felső szempillán herpetikus kiütés a fejbőrön részletéig terjedő, majd a pofacsontot magában foglaló phlegmonosus lob, szempilla tasak-szerűen pöfödve átlátszó. A szempillán öt $\frac{1}{2}$ centiméteres körökben párhuzamos scarificatio, majd a pofa bőr alá $1\frac{0}{000}$ sublimat oldat fecskendezése, folytatólagos sebkezelés 14 nap után gyógyulás.

2. dr. A s s i n g e r, berlini orvos, az egyesület engedelmével bemutatja az általa szerkesztett vibrációs-masszás készülékét. Az igen ügyes apparatust egy kézzel hajtott excentrikusan elhelyezett korong forgása hozza — a korong excentricitásának csökkentése, illetve fokozása által — alig érezhető finom rezgésbe, illetve szinte rázkodtató vibrációba. Ezen rezgéseket a korong közelében elhelyezhető különböző alakú, végükön elasztikus pelottákkal ellátott toldalékok közvetítik a masszírozandó testrészszel.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

N y o l c a d i k ü l é s 1905. d e c e m b e r 13-án.

Elnök: Dr. V e l i t s D e z s ő. Jegyző: Dr. L i m b a c h e r R e z s ő.

T á r g y.

Dr. V e l i t s D e z s ő előadása: »Ovariectomia a terhesség alatt.«

Előadó egy általa m. é. nov. hó 24-én a terhesség alatt végzett ovariectomiával kapcsolatban összefoglalja először a rendelkezésére álló irodalomból mindazon ovariectomiákat, melyek részben a terhesség s szülés, részben a gyermekágyban végeztek. Ezen áttekintésnél feltűnt, hogy szülészeti s nőgyógyászati anyagában elég gyakran volt alkalma ezen complicatioval találkozni: amíg ugyanis F l a i s c h l e n 17832 szülés közt csak 5 ízben végzett ovariectomiát, addig ennél sokkal csekélyebb anyaga mellett a terhesség és szülés alatt egy-egy ízben, a gyermekágyban pedig 11-szer volt alkalma operálni.

Ezen a terhességet, szülést vagy puerperiumot complicáló tumorok közül leggyakoribb a kystoma pseudomucinosum és dermoid, gyérekben fordul elő valamely rosszabbindulatu daganat. Tizenhárom esete közül kilenben jóindulatú s kettőben rossz indulatú tumorról volt dolga.

Ami a graviditas és tumor kölcsönhatását illeti, megjegyzi, hogy sokszor minden baj nélkül megvannak egymás mellett, sőt szülések is ismétlődhetnek zavar nélkül. Máskor immens nagyságuk dacára sem zavarják a graviditást vagy szülést, de annál gyakrabban okoznak súlyos complicatiókat a gyermekágyban. A therapiára vonatkozólag egységes schéma nem állítható fel, általában véve azonban, épen arra való tekintettel, hogy a szülés alatt vagy a gyermekágyban súlyos zavarokat idézhetnek elő, mondhatjuk, hogy az ovariectomia már a terhesség alatt indikált. Megerősíti előadót ezen nézetében a therapiánál talált mortalitási százalék. A míg ugyanis a sub graviditate végzett ovariectomiák halálozási percentje 1.5^o/_o—5.9^o/_o közt ingadozik, addig a terhesség megszakításánál 22°/_o a veszteség. Expectativ eljárás mellett pedig az anyai mortalitás 23°/_o a magzaté 39°/_o, úgyszintén kisebb az ovariectomia utáni koraszülés és abortus veszedelme mint más eljárásoknál. Épen ezért odaconcludál, hogy 1. távolítsuk el a tumort, haladék nélkül, ha complicatiót okoz. — Punctio szóba sem jöhet. Kivételek a következők:

1. Előrehaladott terhességnél az életképesség bevárandó.
2. Stationär kis daganat, ha több szülésen át bajt nem csinált, orvosi felügyelet alatt a gyermekágy utáni kivételre halasztható.
3. Gyermektelen anyánál különösen kétoldali daganatnál az életképesség bevárandó.

4. Intraligamentär, vagy a medencébe benőtt solid tumorok a terhesség alatt nem bántandók; hol véres műtetre van kilátás koraszülés, event. sectio caesarea jöhet szóba.

Szülés alatt vagy reponálunk, vagy pungálunk, de ez már nem egyszer a vérzés s infectio miatt megboszulta magát. Szóba jöhet a vaginalis incisio, kivarrás s végül a vaginalis ovariectomia.

Előadó ezek után elmondja a terhesség alatt végzett ovariectomiája történetét.

T. V.-né 25 éves VI. para, utolsó terhessége 1905 januárban korai vetéléssel végződött. Ezután rendszeresen menstruált július végéig, mire megint teherbe esett. Ezzel egyidejűleg hasa baloldalán egy csomót vesz észre, ami koronkint fájdalmakat okoz, s e miatti aggodalma vezérelte hozzánk. Felvétel 1905. nov. 20-án. Az egészséges, jól táplált nőnek a terhesség IV. hónap végének megfelelő nagyságú méhe baloldalán egy két ökölnyi gömbölyded, rugalmas daganat mozgatható minden irányban, így a méh előtt a jobb oldalra is teljesen áttolható, feltolásnál egy a méh baloldaláról kiinduló köteg feszül meg.

1905. november 24-én tipikus ovariectomia. A daganat dermoid lévén in toto távolíttatik el; kocsánya egy $\frac{1}{2}$ atypikus csavaródást mutatott.

A minden odanövéstől mentes, az egész petefészket egyenletesen feldolgozó egykamrás dermoid külső felületén számos apró tüsző van elhintve. Belső felülete általában bőrszerű sűrű egész 70 cm. h. barna hajzattal van borítva. Jobb petefészkek benn maradt. Ideális gyógyulás. A terhes méh az egész reconvalescentia alatt nem reagált.

A gyógyult beteget s a tumort bemutatva, elnök az ülést bezárja.

Népszerű tudományos estély

tartatott 1905. április 10-én a városháza nagy termében.

A pozsonyi orvos-természettudományi egyesület 1905. április 10-én egy népszerű tudományos estélyt rendezett a városháza nagy termében, mely alkalommal Klatt Román gymn. tanár »a spiritismusról« tartott érdekes előadást. Ismertette a spiritismus történetét példákkal igyekszik bebizonyítani, hogy a természettudományi tapasztalatokkal szemben a spiritistikus észlelések csak subjectiv érzések, melyek az objectiv természettudományi vizsgálatnál meg nem állhatnak és többnyire suggestio következtében jönnek létre. A városháza nagy termét zsúfolásig megtöltő előkelő hallgatóság feszült figyelemmel kísérte előadó fejtegetéseit és végül zajosan megéljenezte.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Verhandlungen des Vereine für Naturkunde zu Presburg](#)

Jahr/Year: 1906

Band/Volume: [NF_17](#)

Autor(en)/Author(s): Anonymus

Artikel/Article: [Sitzungsberichte 70-96](#)